

VLIV VYBRANÝCH DRUHŮ OMAMNÝCH LÁTEK NA OSOBNOST ČLOVĚKA

HEJDA J.

VŠE Praha, Fakulta managementu VŠE v Jindřichově Hradci,
Katedra práva a humanitních disciplín,
vedoucí katedry: JUDr. Hejda J., Ph. D.

S o u h r n

Ve svém příspěvku se autor zabývá vysvětlením forem, účinků, nebezpečí a zvláštních rizik působení vybraných druhů drog na osobnost člověka. Rozsah práce je soustředěn na neznámější drogy. V závěru se autor zmiňuje o léčivech a jejich zneužívání, nebezpečí a účinku na integritu člověka a jeho chování. Cílem příspěvku je upozornit na známá úskalí při hodnocení vlivu omamných a psychotropních látek a léčiv na osobnost člověka s důrazem na neustále se opakující přednáškovou činnost odborníků k této problematice. Za tímto účelem autor zpracoval návrh tabulek, jež by měly pomoci k lepšímu pochopení celé problematiky a přehlednou formou pomoci jako podklad k přednáškové činnosti.

Klíčová slova: formy – účinek – nebezpečí – rizika – závislost – drogy – léčiva

Hejda, J.: THE INFLUENCE OF DRUGS ON PERSONALITY
OF MAN

S u m m a r y

The article of this author deals with the explanation of form effects, dangers and specific risks influencing of picked sorts of drugs on the personality. The extent of his work is concentrated on the most known drugs. At the end the author mentions medicaments and use of these, danger and effect on integrity of a man and on his behaviour.

The aim of this article is to bring attention to known problems if the effect of dazing and psychotrop matters and medicaments on the personality is evaluated, with the emphasis on the all time repeating (recurring) lecture work of specialists that is related to this problems.

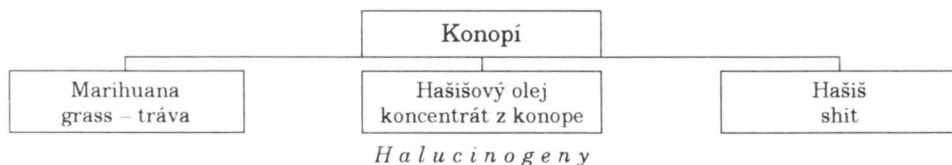
The project of tables was worked by the author in order. It should help us better understand the whole problem and as the basis for lecture work on the basis of well – arranged form.

Key words: Forms – influence – danger – risks – dependence – drugs – medicaments

HEJDA J. / VLIV VYBRANÝCH DRUHŮ OMAMNÝCH LÁTEK NA OSOBNOST ČLOVĚKA

Domnívám se, že je nutné se stále zabývat problematikou drog v celém svém kontextu a k této problematice se neustále vracet. Ve svém příspěvku se pokusím seznámit čtenáře v širší rovině s jednotlivými nejčastěji užívanými drogami omamných látek, tak jak se s nimi setkáváme ve sdělovacích prostředcích, v odborné praxi lékařů, policie a jiných složek, orgánů a organizací, které se zabývají drogovým problémem.

V přípravě na přednášky, které bychom měli jako odborníci neustále opakovat, doporučuji vycházet z tabulek, které by měly být vodítkem při vysvětlování jednotlivých okruhů řešeného problému. Základem charakteristiky drog při výkladu jsou, podle mého názoru, především tabulky, které zařazují omamné látky do jednotlivých skupin a jejichž množství je mimořádné. Tyto tabulky jsem několikrát v praxi při přednášce vyzkoušel a mohu říci, že byly přijímány veřejností jako velmi vhodný doplněk k obsahu přednášeného textu.

Konopí

- Formy:**
- Marihuana – sušené, rozemleté a živici obsahující části rostliny indického konopí.
 - Hašiš – od rostliny separovaná živice, většinou lisované plátky, které mohou mít barvu od zelené, přes červenou až po hnědou a černou.
 - Hašišový olej – tmavozelená nebo tmavohnědá až černá olejovitá a lepavá tekutina.
- Účinek:**
- Podstatné zvýšení stupně vnímavosti, především vnímání barev a tónů;
 - ovlivněný způsob myšlení;
 - halucinace.
- Závislost:**
- Nebezpečí vzniku psychických závislostí;
 - po opadnutí účinku drogy jsou popisovány symptomy jako např. podrážděnost, neklid a poruchy spánku.
- Nebezpečí:**
- Snížení psychické aktivity, pokles v sociálním žebříčku;
 - snížení komunikační schopnosti, vznik pocitu strachu, po delším používání snížená schopnost rozhodování, těžší schopnost koncentrace;
 - ústup racionálního myšlení – nebezpečí vzniku prohloubení do té doby latentních duševních poruch;
 - oslabení imunitního systému;
 - nejsou vyloučené ani poškození plic, sterilita a degenerativní projevy v chromozomech.
- Rizika:**
- Chybná jednání (poruchy v jednání) zapříčiněná smyslovými vidinami a to po opadnutí účinku drogy (THC), což může v těle trvat i několik dní;

HEJDA J. / VLIV VYBRANÝCH DRUHŮ OMAMNÝCH LÁTEK NA OSOBNOST ČLOVĚKA

- možnost vzniku „flash back“ – viz terminologický přehled;
- možnost ztráty zábran vůči „tvrdým drogám“;
- možné depresivní stavy se samovraždnými choutkami.

Syntetické drogy (základem jsou chemické látky)			
Nelegálně vyrobená léčiva, např. Methagualon Fenetylin *Tabs, Tabes, Cappys	Amfetamin Metamfetamin (Pervitin) *Speed	*Pilulky štěstí *Extáze *Adam a Eva	Jiné druhy LSD+ Meskalin+
! silně utlumující	podpůrně stim.	aneb. hal.	halucinogenní

Vysvětlivky: * slangový výraz
+ v minulosti rostlinného původu
! účinky

Syntetické drogy

- Formy:** – Bílý až béžový prášek, často mající formu želatinových kapslí, nebo jsou balené do malých obálek;
– rozředěné na různých nosičích (papírcích s různým označením);
– zřídka se vyskytují ve formě tabletek.
- Účinek:** – Velmi rozdílný, často je nepředvídatelný;
– podle obsahující látky od povzbuzujícího účinku přes euforii, halucinace až po tlumící účinek.
- Závislost:** – Velmi silná psychická závislost.
- Nebezpečí:** – Euforie může přejít k stavům deprese, pocitům, že je osoba pronásledovaná;
– odbourání jakýchkoliv zábran, přehnaný pocit sebejistoty;
– chybné posuzování situací;
– oslabená komunikace s okolím;
– absence potřeby spánku i přes všeobecné projevy únavy;
– schizofrenické a paranoidní stavy;
– chyby ve vnímání optických a akustických podnětů;
– blokování funkce centrálního nervového systému, dýchací potíže;
– vyděšený pohled, ztuhnutí svalstvo.
- Obzvlášť velké riziko:** – Stupeň čistoty a složení drogy je velkou neznámou;
– nepředvídatelný účinek drogy, jeho intenzita, vedlejší účinky a délka trvání;
– nejčastější nabídnutou syntetickou drogou je amfetamin (speed). Působí povzbudivě, bývá zneužíván ke stupňování výkonu, což má konzumentovi pomáhat k větší přizpůsobivosti v životě, společnosti, která vyžaduje vysoké výkony. Rychlý návyk na drogu vede k trvalému užívání spojenému s už uvedenými riziky;

HEJDA J. / VLIV VYBRANÝCH DRUHŮ OMAMNÝCH LÁTEK NA OSOBNOST ČLOVĚKA

- v důsledku experimentování dochází k vzniku úplně nových chemických struktur, které mohou způsobit poškození na zdraví nebo dokonce smrt;
- smrtící dávka je někdy jen pár mikrogramů;
- každý konzument je pokusným králikem.

LSD

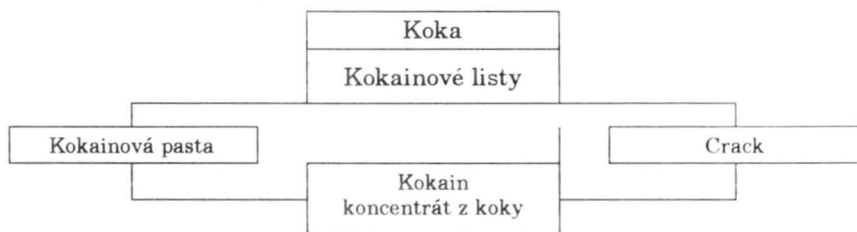
- Formy:* – Účinná látka (bílý až béžový prášek) zpracovaná do formy tabletek, nebo rozpuštěná v želatině, která se po vytvrdnutí dá krájet;
- nebo účinná látka je v určité koncentraci rozpuštěná ve vodě, která je nakapaná na nosič (savý papír).
- Účinek:* – Silné halucinace, změna schopnosti vnímání, tóny jsou cítěné, barvy mají chutě;
- změny vědomí a schopnosti orientace, zvýšená citlivost na přeludy;
- intenzivnější prožívání pocitů (kladných i záporných).
- Závislost:* – Silná psychická závislost.
- Nebezpečí:* – Dobrá nálada často bývá střídána s depresí;
- stavy strachu, stihomam, mohou se vyskytnout duševní poruchy;
- poruchy v jednání (sebevražedné pokusy);
- snížení možnosti komunikace;
- ještě týdny a měsíce po posledním požití se mohou vyskytnout falešné vjemy a nesprávné hodnocení reality;
- chronické užívání mění osobnost závislého;
- přetrvávající psychické poruchy po dlouhém užívání;
- Obzvlášť velké riziko:* – Při opojení z LSD se zesiluje duševní aktivita, při oslabování účinku drogy může dojít k tzv. „horror-trip“ (viz přehled slangových výrazů). Zvlášť výrazné jsou stavy strachu, které mohou trvat i několik hodin.
- V minulosti se častokrát vyskytl případ, že konzumentům byly pod názvem LSD prodávány úplně jiné chemické substance, které způsobily těžké otravy.
- Ještě týdny a měsíce po poslední dávce LSD může náhle vzniknout tzv. „flash-back“ – vracející se blesk – opojení, přičemž může být doprovázen stavy strachu, stihomamem a halucinacemi. Osoby, které to prožily uvedly, že často stály před myšlenkou začínající duševní choroby, která by mohla mít za následek i sebevražedné jednání. Protože vzpomínaný „flash-back“ může vzniknout neočekávaně, vzniká nebezpečí, že překvapí v nejneočekávanějším momentu, např. při jízdě autem (což může ohrozit i neúčastněné osoby).

Kokain / crack

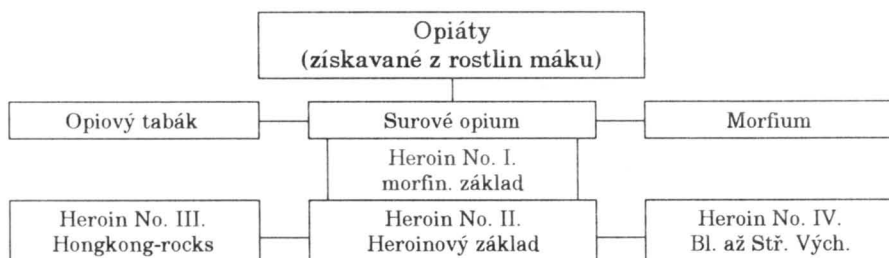
- Formy:* K – Bílý, krystalový prášek;
- C – žlutobílé kousky;
- Účinek:* K – jako u podpurných, aktivizujících prostředků oslabení citlivosti vůči chladu, hladu, žízni a únavě;

HEJDA J. / VLIV VYBRANÝCH DRUHŮ OMAMNÝCH LÁTEK NA OSOBNOST ČLOVĚKA

- C* – zážitek z intenzivněji vnímaných pocitů, které mohou být tak silné, že je potřebné užít utišující prostředky (léky nebo dokonce heroin);
- přehnaná potřeba po vyprávění, pohybu – prudké nárazové opojení;
 - Silná euforie.
- Závislost:* *K* – Obzvlášť silná psychická závislost, která může vzniknout už po krátkém čase.
- C* – Obzvlášť silná psychická závislost, která může vzniknout už po krátkém čase.
- Nebezpečí:* *K* – Zmizení zábran;
- pocity strachu, sklon k agresivnímu jednání a k jednání sebevražednému;
 - po odeznění krátce trvajících euforického stavu jsou možné poruchy vědomí;
 - oslabená komunikace;
 - dlouhodobý konzum vede nejprve k nechutenství, k absenci spánku, později k duševní narušenosti, těžkým depresím, halucinacím a k stihomamu.
- C* – Konečné stadium: úplný tělesný úpadek, který může končit smrtí;
- podobně jako u kokainu, avšak výrazněji;
 - stavy bezradnosti a zmatenosti;
 - poruchy komunikace.
- Obzvlášť velké riziko:* *K* – Vícekrát byly zaznamenány případy, kdy byla místo kokainu podaná konzumentovi směska kokainu a heroinu (tzv. speed-ball), čímž bez vědomí osoby vzniká sekundárně závislost na heroinu;
- při předávkování: ochromení dýchacích cest, srdeční slabost končící smrtí;
 - pocit potřeby zvyšovat dávky;
 - těžké poškození mozku, tzv. paralýza.
- C* – Při delším konzumování je nebezpečí úplného vyčerpání;
- zúžení cév – následek infarkt;
 - nebezpečí krvácení do mozku;
 - poškození plic;
 - paranoidní nebo schizofrenii podobné stavy.

HEJDA J. / VLIV VYBRANÝCH DRUHŮ OMAMNÝCH LÁTEK NA OSOBNOST ČLOVĚKA

(* *Rocks, Ejč, Junk* *)
! *Utlumující, euforie!*

Vysvětlivky: * slangový výraz

! účinky

Heroin

- Formy:** – Bílý až béžovohnědý prášek (u heroinu No 3. zrnkovitý jako instantní čaj).
- Účinek:** – Upokojující, zčásti uspávací, silně tlumící bolesti. Nepokoj a strach jsou omezené;
– u některých osob může naproti tomu heroin už jen v malých dávkách vyvolat stavy nepokoje, strachu a nevole;
– v opojení heroinu se člověk cítí uvolněně a blaženě. Pocit sebevědomí je vystupňovaný až přehnaně, což může zapříčinit nesprávné posouzení konkrétních situací;
– smyslové vnímání vypovídá poslušnost.
- Závislost:** – Silná psychická a fyzická závislost vzniká už ve velmi krátkém čase (nezávisí na způsobu užívání, což znamená, že i šňupání heroinu vede ke vzniku závislosti).
- Nebezpečí:** – Výkonnost upadá spolu se schopností koncentrace;
– v případě absence další dávky se projeví silné známky deprese, která provází miznoucí účinek heroinu, jako např. nepokoj, nervozita, nespavost, zimnice, silné pocení, zvracení, křeče, silné bolesti;
– závislý je citlivý na vzruchy, je agresivní a egocentrický. Volní stránka života je velmi oslabená a orientovaná jen na získání heroinu;
– pocit sociálních povinností je nestálý;
– kvůli silné závislosti je postižený schopný všeho jen aby se dostal k potřebné dávce heroinu;
– po dlouhodobém užívání nastupuje pocit ztráty sebedůvěry, poruchy zažívacího traktu, s následným úplným tělesným úpadkem.
- Obzvlášť velké riziko:** – Při intravenózní aplikaci drog se zvyšuje nebezpečí přenosu choroby AIDS, vředových onemocnění, žloutenky a pohlavních chorob, což ostatně hrozí ve všech případech intravenózní aplikace;
– při předávkování: ochromení dýchacích cest nebo srdeční slabost, která může vést až k smrti;

HEJDA J. / VLIV VYBRANÝCH DRUHŮ OMAMNÝCH LÁTEK NA OSOBNOST ČLOVĚKA

- heroin je zpravidla míchaný s jinými látkami. Konzument tedy nikdy nemá jistotu, které chemické substance byly dealerovi právě k dispozici. Mezi jinými se mohou vyskytnout případy, kdy nebylo použito žádných látek ke smíchání, což zapříčinilo smrt konzumenta z předávkování.

Zneužívání léčiv

Je nutné konstatovat, že je třeba, abychom se opakovaně vraceli také k problematice zneužívání léčiv, neboť tato problematika je v současné době velmi často opomíjena, především snad proto, že problémem se dlouhodobě stává zneužívání omamných a psychotropních látek a jedů. Tento příspěvek zdůrazňuje potřebu věnovat se léčivům, které nejsou v pravém smyslu slova drogami, ale v oblasti návyků a závislostí hrají podobnou roli. V úvahu jsem vzal hlediska zneužívání léčiv, které má dlouhou historii a má také bezprostřední souvislost s drogami. Domnívám se, že do dané problematiky léčiva patří pro možnou závislost, a proto se na tomto místě zmíním právě o nich.

Návyková léčiva

Rozvinutý farmaceutický průmysl dodává do distribuční sítě značný počet preparátů obsahujících látky vyvolávající závislost. Nadměrné zneužívání těchto léků je z dlouhodobého hlediska jev značně rozšířený mezi toxikomany. Jsou zneužívána analgetika, hypnotika, sedativa, antiastmatika, antidepresiva, antipyretika, barbituráty, benzodiazepiny a další druhy léčiv.

Léčiva jsou získávána jednak legální koupí, na lékařský předpis nebo trestnou činností, zejména paděláním receptů, vloupáním do lékáren a zdravotnických zařízení, krádežemi zdravotnickým personálem, krádežemi ve firmách, které se zabývají výrobou a distribucí léčiv.

Nejčastěji jsou zneužívána léčiva s vyšším obsahem kodeinu, buď v původním stavu (per os), často však v kombinaci s alkoholickými nápoji, jednak jako vhodný roztok formou injekční aplikace do žil a svalů. Nejnebezpečnějším způsobem zneužívání je nedovolená výroba narkotik v domácích laboratořích z léčiv na bázi kodeinu (tzv. braun – dihydrokodein) a na bázi efedrinu (tzv. pervitin – metamfetamin). Oba preparáty jsou co do účinnosti srovnatelné s heroinem ve všech účincích a i v závislosti na nich (Bundeskriminalamt, 1992).

Formy, účinek, závislost a nebezpečí zneužívání léčiv

- Formy:*
- Jde o léky na recept i volně prodávané;
 - utišující, uklidňující, uspávající, ale i aktivizační (mezi jinými i léky snižující chuť k jídlu apod.);
 - také léky určené proti kašli mohou při předávkování vyvolávat stavy podobné opojení.
- Účinek:*
- Podle účinku léku, od tlumícího až po aktivizující, při předávkování se mohou vyskytnout překvapující účinky, např. uspávací prášky mohou vyvolat silné stavy opojení.

HEJDA J. / VLIV VYBRANÝCH DRUHŮ OMAMNÝCH LÁTEK NA OSOBNOST ČLOVĚKA

- Závislost:* – V úvahu je třeba brát i možnou psychickou závislost, která by mohla být podmíněna osobností a užívaným lékem a mohla by být velmi silná;
– možná je i značná fyzická závislost.
- Nebezpečí:* – Snížená schopnost reagovat a soustředit se;
– všeobecná otupělost;
– depresivní stavy a přeludy;
– nepokoj, poruchy spánku, třes, nebezpečí kolapsu, poruchy vědomí, epileptické záchvaty;
– při dlouhodobém užívání poruchy jater, srdce, krevního oběhu, zažívacího traktu;
– možnost selhání srdečního a krevního oběhu při dlouhodobém užívání;
– v souvislosti se ztrátou vědomí může v důsledku vdechnutí zvratků nastat smrt udušením.
- Obzvláštní rizika:* – V kombinaci s alkoholem může dojít k podstatnému zvýšení účinku;
– zneužívání léčiv dětmi a mladistvými je může přivést ke konzumu drog;
– kdo užije uspávací lék, potřebuje častokrát použít lék opačného účinku, aby se dostal opět do „formy“, což vyvolává psychické napětí podmiňující opět užití uklidňujícího prostředku;
– dochází i k paralelnímu užívání léčiv a drog, přičemž vzniká tzv. dvojí závislost;
– při kombinacích hašiše a LSD s léky je postup k tvrdým drogám nejpravděpodobnější.

Ve své práci jsem se snažil postihnout alespoň základní druhy omamných látek se všemi jejich nebezpečnými stránkami, které působí na jedince v době jeho závislosti na uvedených drogách. Domnívám se, že je třeba se do budoucna zabývat touto problematikou ještě houževnatěji a prezentovat zkušenosti a zjištění do materiálů, které by pomohly k prevenci i represí v oblasti řešení drogového problému. Podle mého zjištění existuje sice mnoho tzv. preventivních materiálů, ale málo takových, kde by si i rodiče i děti mohli přečíst, co je vlastně čeká, pokud budou drogy „brát“.

L i t e r a t u r a

- Bundeskriminalamt:* Rauschgift – Vorläufige Situationsdarstellung für das Jahr 1991, Januar, 1992, 36 s.
- Hejda, J.:* Kriminologické, trestněprávní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení, PF KU Praha, 1998, s. 130–138

Do redakcie prišlo dňa: 26. 11. 1998

Adresa autora: JUDr. Hejda J., Ph. D., Janderova 199/II, 377 01 Jindřichův Hradec, ČR;
JUDr. Hejda J., Ph. D., Štefana Králik 20, 841 08 Bratislava, SR